

Nr 48.

Godkänd av första kammaren den 18 februari 1921.

Godkänd av andra kammaren den 18 februari 1921.

Riksdagens skrivelse till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om beredande av medel till fortsättande av arbetena å kraftstationen vid Harsprånget.

(Statsutskottets utlåtande nr 17.)

Till Konungen.

I den till riksdagen den 7 januari 1921 avlåtna propositionen angående statsverkets tillstånd och behov under år 1922 har Eders Kungl. Maj:ts, under återopande av det vid propositionen under rubrik »utgifter för kapitalökning, bil. 1» fogade statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för samma dag, punkt 48, föreslagit riksdagen medgiva, att av de utav 1920 års riksdag för första utbyggnaden av Harsprångets kraftstation beviljade men på grund av riksdagens beslut ej disponibla medlen å 6,000,000 kronor må för ändamålet användas 1,300,000 kronor under år 1921 och 1,500,000 kronor under år 1922.

Såsom av den i återopade statsrådsprotokollet lämnade redogörelsen framgår, har aktiebolaget Elektrosalpeter numera anmält, att bolaget icke ämnar begagna sig av den rätt till option på elektrisk kraft, som enligt med vattenfallsstyrelsen den 13 juni 1918 träffat avtal lämnats bolaget. Ifrågavarande rätt och de möjligheter till kraftavsättning, som genom dess beviljande kunde påräknas, hava givetvis varit huvudanledningen till det vid 1918 års riksdag fattade beslutet om Harsprångets utbyggande. Enligt avtalet om optionsrätten — vars beviljande var en nödvändig förutsättning för att avsevärda, bolaget

tidigare tillförsäkrade, men för staten under då rådande världskrig särskilt värdefulla krafttillgångar vid Trollhättan skulle kunna återförvärfas — hade nämligen staten förbundit sig att inom viss kortare tid ställa till bolagets förfogande ett efter svenska förhållanden så ansevärt kraftbelopp som 56,000 kilowatt, motsvarande mer än hälften av hela effekten från den planerade anläggningen vid Harsprånget.

Genom att aktiebolaget Elektrosalpeter förklarar sig avstå från den bolaget tillförsäkrade rätten till nyssnämnda stora kvantiteter elektrisk energi har alltså, såsom av det sagda framgår, huvudförutsättningen för Harsprångets omedelbara utbyggande bortfallit. Och då härtill kommer, att det nu rådande allmänna tryckta läget på industriens område i hög grad förminskat utsikterna att på annat sätt kunna vinna nöjaktig avsättning av kraft från den blivande anläggningen, är det enligt riksdagens mening oundvikligt att taga under övervägande, huruvida icke arbetena vid Harsprånget böra avbrytas.

En sådan eventualitet var icke främmande för riksdagen, då anslag för ändamålet år 1918 första gången beviljades. Det betonades nämligen då från riksdagens sida, att det endast var med stor tveksamhet som medel till arbetenas påbörjande ställdes till förfogande, och med avseende å dessas bedrivande framhölls det, att vad som först skulle komma till utförande var sådant, som antingen utgjorde ett avslutat helt eller vars fullföljande kunde anstå någon tid, för det fall att på grund av statsfinansiella skäl ett avbrott i arbetet skulle visa sig nödvändigt.

Att arbetena å anläggningen sålunda avbrytas innebär givetvis icke, att de för alltid skola nedläggas. Även om möjlighet till avsättning av så stora kraftbelopp, varom här är fråga, för närvarande icke förefinnes, torde det nämligen icke böra hållas för osannolikt, att framdeles nya kraftbehov skola uppkomma av sådan omfattning och av sådan art, att ett fullbordande av Harsprångsanläggningen kan med då rådande byggnadskostnad befinnas lämpligt. För dylikt fall är det, enligt vad erfarenheten givit vid handen, av stor vikt för en fördelaktig kraftavsättning att de uppkomna energibehoven kunna inom en jämförelsevis kort tid tillgodoses. På grund härav och för att i möjligaste mån kunna undvika, att de redan utförda arbetena taga skada, har riksdagen ansett sig böra taga under övervägande, huruvida icke dessa för en rimlig kostnad och med arbetets bedrivande i den begränsade omfattning, som på sista tiden ägt rum, skulle kunna framföras till ett sådant stadium, att vad som redan nedlagts bättre bevaras åt framtiden och därjämte ett gynnsamt utgångsläge vinnes för ett framtida fullbordande av anläggningen inom jämförelsevis kort tid.

En synpunkt som härvid icke torde böra förbises — även om densamma icke bör tillmätas avgörande betydelse — är önskvärldheten av att i möjligaste mån mildra de hårda verkningar av arbetenas avbrytande, som onekligen i vissa fall kunna tänkas uppkomma för arbetare och andra, vilka, i förhoppning om kraftstationsbyggets bedrivande under en längre följd av år, slagit sig ned vid Harsprånget. Genom att verksamheten vid utbyggnaden icke omedelbart nedlägges utan på nu antytt sätt under åtminstone en kortare tid fortsättes, torde nämligen ovannämnda olägenheter av arbetenas avbrytande i viss mån kunna förminska.

Enligt en inom vattenfallsstyrelsen uppgjord plan skulle en lämplig avbrottpunkt och tillika ett gynnsamt utgångsläge för arbetenas framtida fortsatta bedrivande kunna uppnås på följande sätt:

I själva älvfåran är redan för närvarande under utförande grundläggningsarbetet till en fördämning, avsedd att möjliggöra den torrläggning av älvbotten, som erfordras för att arbetena å den stora regleringsdammen framdeles skola kunna verkställas. Därjämte pågår färdigställandet av den provisoriska omloppstunnel, genom vilken vattnet under dessa arbeten skall ledas. Ifrågavarande grundläggningsarbete för fördämningen ävensom hela den provisoriska omloppstunneln skulle nu fullbordas, och skulle samtidigt sänkschakten bedrivas dels ned till själva kraftstationen, som är belägen 105 meter under bergytan, dels för de två närmast kraftstationen belägna, djupast liggande påslagen å den blivande stora avloppstunneln. Då dessa arbeten äro färdigställda, kan hela anläggningen, när så bliver erforderligt, fullbordas på omkring 3 $\frac{1}{2}$ år.

Med nuvarande reducerade arbetsstyrka om cirka 125 man torde ovan angivna arbeten bliva avslutade i mars månad 1922. För ett dylikt bedrivande av arbetena erfordras för år 1921 1,800,000 kronor — i vilket belopp jämväl är inräknat vad som åtgår till täckande av de medel, omkring 500,000 kronor, som i enlighet med Eders Kungl. Maj:ts den 10 december 1920 fattade beslut provisoriskt anlåtats för ändamålet — och för år 1922 400,000 kronor. Om arbetena därefter skola avbrytas, erfordras emellertid därutöver, enligt vad riksdagens vederbörande utskott inhämtat, ett belopp av 200,000 kronor för arbetenas avveckling och skyddande.

Efter denna beräkningsgrund och med iakttagande därjämte att, såsom i propositionen förutsatts, av det för innevarande år erforderliga beloppet, 1,800,000 kronor, 500,000 kronor såsom avseende kostnad för anskaffande av flyttbara och för andra ändamål användbara mate-

rialier bestridas från det särskilda anslaget till rörelsekapital för statens vattenfallsverks räkning, skulle alltså av särskilda anslagsmedel utgå för år 1921 1,300,000 kronor och för år 1922 600,000 kronor.

Såsom av Eders Kungl. Maj:t föreslagits, har riksdagen funnit dessa belopp, tillhopa 1,900,000 kronor, böra utgå av de utav riksdagen förra året till ifrågavarande anläggning beviljade, men ännu ej slutgiltigt disponerade medel, sammanlagt 6,000,000 kronor; något nytt anslag skulle således nu ej vara erforderligt.

Enligt den sålunda uppgjorda planen skulle arbetena komma att fortgå under de första månaderna av år 1922. Därest på grund av några särskilda förhållanden så skulle befinnas böra ske, kan alltså frågan om arbetenas fortsatta bedrivande underställas nästkommande års riksdags prövning, utan att något avbrott i arbetena dessförinnan behöver äga rum.

I enlighet med vad sålunda anförts, har riksdagen ansett, att arbetena å kraftstationen vid Harsprånget böra bedrivas efter ovan angivna plan och att av ifrågavarande reserverade anslagsmedel för ändamålet böra ställas till förfogande för år 1921 1,300,000 kronor och för år 1922 600,000 kronor. Beträffande dispositionen av den sålunda till 4,100,000 kronor uppgående återstoden av ovannämnda, hittills icke definitivt disponerade belopp av 6,000,000 kronor — varav viss del enligt 1920 års riksdags medgivande och Eders Kungl. Maj:ts nu gjorda förslag skulle komma till användning för distributionsanläggningar — kommer riksdagen att anmäla sitt beslut i annat sammanhang.

Riksdagen får sålunda nu anmäla, att riksdagen medgivit, att av de utav 1920 års riksdag för första utbyggnaden av Harsprångets kraftstation beviljade medlen må för ändamålet användas 1,300,000 kronor under år 1921 och 600,000 kronor under år 1922.

Stockholm den 18 februari 1921.

Med undersätlig vörndnad.